STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

8.10.2026

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta perjantai 09.10.2026 klo 10.30 / HE 175/2026 vp /kirjallinen asiantuntijalausunto

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Teema: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus

1 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionavustusyksikkö. STEA hallinnoi sosiaali- ja terveysministeriön yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille yleishyödylliseen toimintaan myöntämiä harkinnanvaraisia valtionavustuksia, ns. STEA-avustuksia. STEA-avustuksia myönnetään hakemuksesta. Avustukset kohdistetaan vaikuttavaan toimintaan, jonka tarve on perusteltu ja joissa voidaan osoittaa tuloksia. STEA valvoo avustusten käyttöä ja seuraa ja arvioi avustuksilla rahoitetun toiminnan tuloksellisuutta.

STEA-avustusten avustusmääräraha laskee edelleen vuonna 2027 noin 190 miljoonaan euroon (n. 274 vuonna 2026 ja 304 miljoonaa vuonna 2025). Sosiaali- ja terveysjärjestöille myönnettävien STEA-avustusten määräraha on n. 1,5 % koko STM:n vuotuisesta budjetista. Avustusmääränrahojen leikkaus on ennalta odotettua suurempi ja toteutuu niin nopealla aikataululla, että järjestöille tulee vuonna 2027 syntymään suuria lisähaasteita toiminnan sopeuttamisesta avustamisen pienentyessä tai loppuessa kokonaan. Useilla sosiaali- ja terveysjärjestöillä STEA-avustukset toimivat joko ainoana tai lähes ainoana rahoituslähteenä, mikä vaikeuttaa sopeutumista avustusmäärien laskuun. Avustusmäärärahojen leikkausten suuruuden takia ei järjestöille ole vuonna 2027 mahdollista myöntää aiempaan tapaan ns. alasajoavustuksia toiminnan hallittuun alasajoon, vaan STEA-avustusmäärärahojen leikkaukset tulevat realisoitumaan järjestöille välittömästi ministeriön tekemän avustuspäätöksen jälkeen tammikuussa.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yleishyödyllisen sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan tarpeen voidaan arvioida säilyvän tulevina vuosinakin suurena. Avustusmäärärahojen pieneneminen tarkoittaa käytännössä aiempaa vaikeampaa priorisointia vähenevien määrärahojen kohdentamisessa.

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

8.10.2026

2 STEA-avustukset 2027 – säästöjen kohdentuminen järjestöjen toimintaedellytyksiin

STEA-avustuksia myönnetään sosiaali- ja terveysalan järjestöjen sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan. Järjestöjen toiminnassa painottuu usein erityisesti ongelmia ennaltaehkäisevä työ, jonka tavoitteena on estää toiminnan kohderyhmien ongelmien paheneminen ja siten vähentää kalliimpien korjaavien julkisten palvelujen tarvetta.

Avustusten myöntäminen perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön. Valtionavustuslain lisäksi avustustoimintaa säätelee mm. laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta (284/2023). Lain nojalla annettua valtionneuvoston asetusta muutettiin (muutos 755/2026) kesällä 2026 ja päivitetty asetus astui voimaan 31.8.2026.

Asetusmuutoksella tarkennettiin periaatteita, joiden mukaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustuksia tulee jatkossa kohdentaa. Keskeisenä muutoksena voidaan pitää sitä, että asetus ohjaa painottamaan avustusten myöntämisessä järjestöjen tekemää kohtaavaa asiakastyötä. Asetusmuutos siis käytännössä ohjaa avustusleikkausten kohdistamista muuhun kuin kohtaavaan työhön, eli erityisesti tyypillisesti yleisavustuksilla rahoitettuun järjestöjen toimintaedellytyksiä yleisemmin tukevaan toimintaan. Asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelle 2027 myönnettäviin ns. jatkoavustuksiin.

Järjestöjen toimintaedellytysten tukeminen muodostaa kuitenkin perustan myös muiden avustuskokonaisuuksien tulokselliselle toteuttamiselle. On tunnistettava, että toimintaedellytyksiin kohdistuvat merkittävät avustusvähennykset voivat heijastua laajasti järjestökentän mahdollisuuksiin toteuttaa terveyttä ja hyvinvointia edistävää työtä.

Koska avustusmäärärahoihin tehtävä leikkaus on merkittävä, tulee avustusasetuksen painotuksesta huolimatta leikkauksia todennäköisesti kohdistumaan jonkin verran myös järjestöjen kohtaavaan toimintaan. Kohtaavaan työhön kohdistuvat leikkaukset voivat johtua esimerkiksi toiminnan heikosta tuloksellisuudesta, laillisuusvalvonnassa tehdyistä havainnoista tai kohderyhmän näkökulmasta toiminnan päällekkäisyyden tai rinnakkaisuuden tarkastelusta. Kuitenkin selvää on, että talousarvioesityksessä suurin muutos kohdistuu järjestöjen toimintaedellytysten tukemiseen liittyvään avustuskokonaisuuteen, johon vuonna 2026 allokoitu 82 miljoonaa euroa on vähenemässä 31 miljoonaan euroon vuonna 2027.

Yleisavustusten määrä on vähentynyt viime vuosina nopeasti:
- vuonna 2025: 63 miljoonaa euroa
- vuonna 2026: 58 miljoonaa euroa
- vuonna 2027: 30 miljoonaa euroa (esitys)

Yleisavustuksilla rahoitetaan tyypillisesti järjestöjen toiminnan perusrakenteita ja jatkuvuutta turvaavia tehtäviä. Näihin kuuluvat esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan koordinointi, jäsen- ja vertaistoiminnan ylläpitäminen, viestintä, neuvonta, vaikuttamistyö, henkilöstö- ja hallintokulut, toimitilat sekä järjestöjen alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen toiminta. Näiden toimintojen heikentyminen voi vaikuttaa järjestöjen kykyyn tavoittaa kansalaisia ja toteuttaa niille asetettuja tavoitteita.

STM/YTO/STEA 8.10.2026
Hanna Heinonen

3. Lopuksi

STEA on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionavustusyksikkö, jonka tehtävänä on valmistella avustusehdotus, huolehtia avustusten maksatuksesta sekä seurata ja valvoa valtionavustusten käyttöä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöt muodostavat merkittävän osan suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. Avustustason nopea alentuminen voi heikentää järjestöjen kykyä ylläpitää vapaaehtoistoimintaa, vertaistukea, osallistumismahdollisuuksia sekä paikallista yhteisöllisyyttä.

Muutoksen mittakaava edellyttää poikkeuksellisen laajaa järjestökentän sopeutumista. Talousarvioesityksessä sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusmääräraha vähenee merkittävästi samalla, kun avustustoiminnalle asetetut tavoitteet säilyvät laajoina. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, miten järjestöjen toimintaedellytysten ja yleisavustusten huomattava vähentyminen vaikuttaa kohtaavaan, ennaltaehkäisevään ja vaikeasti tavoitettavia väestöryhmiä tukevaan toimintaan sekä kansalaisyhteiskunnan toimintakykyyn laajemmin.

STEAn vuoden 2027 avustusehdotuksen valmistelun yhteydessä tehdään ennakkoarviointia avustusleikkausten vaikutuksista järjestöjen toimintamuotoihin ja kohderyhmiin. Lisäksi arvioidaan leikkausten vaikutuksia kohderyhmien tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen sekä sitä, kuinka paljon järjestöjen henkilötyövuosien arvioidaan vähenevän.

SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN AVUSTUSKESKUS

Hanna Heinonen
johtaja